

Muu poronhoitoalue. Erityiseen käyttöön otettu alue. Maa-ainestenottoalue. Aitaaminen. Poro.

POROVAHINKOLAUTAKUNTA

Asianumero 4016/2025

Lausunnon antopäivä: 13.11.2025

Asiassa oli kysymys siitä, oliko paliskunta velvollinen kustannuksellaan aitaamaan elinkeinotoiminnassa käytetyn soranottoalueen, joka sijaitsi muulla kuin erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella tai saamelaiden kotiseutualueella ja jonka omisti muu kuin Suomen valtio.

Poronhoitolaissa tarkoitettun erityiseen käyttöön otetun alueen merkityssisältöä ei voida yleispätevästi määritellä. Arviointi on tehtävä tapauskohtaisesti ottaen huomioon alueen sijainti ja käyttötarkoitus sekä kunkin tapauksen erityispiirteet ja olosuhteet kokonaisuudessaan.

Poronhoitolaissa tarkoitettuja erityisiä alueita, joilla porot eivät saa oleskella, ovat ainakin lakiin kirjatut viljelykset ja metsänuudistusaloilla olevat taimikot, puutarhat ja vakinaisten asuntojen pihat. Erityiseen käyttöön otetut muut alueet eivät rajoitu vain yksityisessä omistuksessa tai yksityisessä käytössä oleviin alueisiin tai sellaisiin alueisiin, joilla ei harjoiteta elinkeinotoimintaa. Muulla erityiseen käyttöön otetulla alueella tulee kuitenkin olla riittäviä yhtymäkohtia laissa erikseen kirjattuihin erityisiin alueisiin.

Lakiin erikseen kirjatuille erityisille alueille yhteistä on se, että porojen oleskelu alueilla on tyypillisesti omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle tai oikeudenhaltijalle. Tällaisten alueiden erityinen käyttö on luonteeltaan myös yleensä niin intensiivistä ja pysyvää, että poronhoitoa ei voida alueella yhtä aikaa rinnakkain harjoittaa. Tällaisissa tilanteissa nyt kysymyksessä olevalla muulla poronhoitoalueella poronhoito-oikeus voi joutua väistymään sitä paremmalla etusijalla olevan oikeuden tieltä.

Soranottoalueella on oleskellut runsaasti poroja ja poron jätöksiä oli runsaasti. Poroista aiheutui toiminnanharjoittajalle haittaa, joka oli kuitenkin melko lyhytaikainen, keskittyen lähinnä helteisimpään aikaan. Porojen oleskelusta alueella ei ollut aiheutunut eikä todennäköisesti aiheutuisi muuta konkreettista vahinkoa kuin ylimääräistä työtä tai työkustannuksia.

Aidan rakentaminen oli maaston vuoksi tavanomaista selvästi kalliimpaa. Aidattavaksi vaadittu alue oli myös varsin laaja. Aitaamisen ei ollut näytetty asiassa tähän mennessä saadun selvityksen perusteella olevan tarpeen vahinkojen estämiseksi, eivätkä arvioidut rakentamiskustannukset olleet kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna. Porovahinkolautakunta katsoi, että paliskunnalla ei ollut tässä tapauksessa poronhoitolain 32 §:ssä tarkoitettua velvollisuutta aidata aluetta.

Äänestys 2-1

(Ks. porovahinkolautakunnan lausunto 13.11.2025 asiassa 1016/2025)

Lausuntopyyntö

Toiminnanharjoittaja pyysi porovahinkolautakunnalta lausuntoa maanottoalueen paliskunnan aitaamisvelvollisuudesta.

Toiminnanharjoittaja lausui, että se harjoitti vuokraamallaan alueella luvanvaraista maa-ainesten ottamista ja myyntiä. Noin 50 poron tokka oleskeli toiminnanharjoittajan käytössä olevalla soranottoalueella kesän aikana jatkuvasti. Koko alue oli poron ulosteiden peitossa. Porojen ulosteet kulkeutuivat kengissä työkoneiden lattialle ja taukotiloihin aiheuttaen sotkua, ylimääräistä siivoustyötä ja mahdollisesti myös terveyshaittaa.

Paliskunnan vastine

Paliskunta lausui, ettei sillä ollut lakiin perustuvaa velvollisuutta aidata kyseistä maa-aluetta, siivota sitä poron jätöksistä tai maksaa siivoamisesta korvasta, koska aluetta ei ollut pidettävä poronhoitolaissa tarkoitettuna erityiseen käyttöön otettuna alueena.

POROVAHINKOLAUTAKUNNAN LAUSUNTO

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko paliskunta velvollinen kustannuksellaan aitaamaan elinkeinotoiminnassa käytetyn soranottoalueen, joka sijaitsee muulla kuin erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella tai saamelaisten kotiseutualueella ja jonka omistaa muu kuin Suomen valtio.

Aitaamisvelvollisuutta koskevan kysymyksen ratkaisemiseksi lautakunnan on esikysymyksenä otettava kantaa siihen, onko puheena oleva maanottoalue poronhoitolain 31 §:ssä tarkoitettu muu erityiseen käyttöön otettu alue.

Asiassa saatu selvitys

Näytön perusteella oli kiistatonta, että soranottoalueella on oleskellut poroja ja että niistä on aiheutunut toiminnanharjoittajalle haittaa ja ylimääräistä työtä, jonka se on suorittanut korvauksetta. Muuta suoranaista taloudellista vahinkoa porot eivät olleet toiminnanharjoittajalle aiheuttaneet.

Poronhoitolain sovellettavat säännökset ja niiden esityöt

Poronhoitolain (848/1990) 3 §:n mukaan poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.

Poronhoitolain 31 §:n 1 momentin mukaan poroja on hoidettava siten, etteivät ne pääse viljelyksille ilman maanomistajan, taikka silloin kun hallintaoikeus kuuluu muulle kuin maanomistajalle, haltijan lupaa eivätkä aiheuta vahinkoa metsänuudistusaloilla oleville taimikoille tai muutoinkaan aiheuta tarpeettomasti vahinkoa maa- tai metsätaloudelle. Muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella poroja on lisäksi hoidettava siten, etteivät ne pääse puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta (asetus 988/1990 saamelaisvaltuuskunnasta 1 § 3 momentti).

Lainkohdan 2 momentin mukaan jos poroja on hoidettu 1 momentin vastaisesti, maanomistajan tai vahinkoa kärsineen on ilmoitettava asiasta paliskunnalle, jonka tulee toimittaa porot välittömästi pois.

Poronhoitolain asiaan vaikuttavia lainvalmisteluasiakirjoja ovat hallituksen esitys eduskunnalle (HE 244/1989 vp.), maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö (MmVM 7/90) sekä siihen sisältyvä perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 3/90).

Poronhoitolain 31 §:n pykäläkohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”Kun poronhoitoalueella sijaitsee peltoja ja muita erityiseen käyttöön otettuja alueita, saattavat porot, mikäli ne menevät näille alueille, aiheuttaa maanomistajalle huomattaviakin vahinkoja. Poronhoidon harjoittamisoikeus ei kuitenkaan sisällä oikeutta aiheuttaa kenellekään taloudellista vahinkoa sellaisessa toiminnassa, johon hänellä on oikeus. Näin ollen on lähtökohtana pidettävä sitä, että poronhoidossa on pyrittävä välttämään vahinkojen aiheuttamista maanomistajalle ja että milloin tällaista vahinkoa kuitenkin aiheutuu, se on korvattava. ---”

”Pykälän 1 momenttiin on otettu yleisluonteinen säännös poronhoitajien ja paliskuntien velvollisuudesta poronhoidosta aiheutuvien vahinkojen estämisessä. Porojen päästäminen viljelyksille kasvukauden aikana ehdotetaan kokonaan kiellettäväksi. Lisäksi olisi huolehdittava siitä, että porot eivät aiheuta vahinkoa taimikoille. Momenttiin on vielä otettu säännös, jonka mukaan maataloudelle tai metsätaloudelle ei muutoinkaan saisi aiheuttaa tarpeettomasti vahinkoa. Poroja ei myöskään saisi päästää puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille. Tällä ehdotuksella on pyritty rauhoittamaan poroilta paikallisten asukkaiden pihapiirit ja heidän muussa yksityisessä käytössä olevat alueensa. Koska olosuhteet poronhoitoalueen eri osissa poikkeavat toisistaan, ehdotetaan, ettei kiello päästää poroja puutarhoihin ja vakinaisten asuntojen pihoihin kuitenkaan koskisi saamelaiden kotiseutualuetta” (HE 244/1989 vp, s. 15).

Poronhoitolain 32 §:n 1 momentin (1135/2020) mukaan paliskunta on velvollinen rakentamaan aidan, muun laitteen tai rakennelman (aitaaminen) viljelysten ja muualla kuin saamelaiden kotiseutualueella myös puutarhojen, vakinaisten asuntojen pihojen ja muiden erityiseen käyttöön otettujen alueiden suojaamiseksi poroilta. Aitaamisvelvollisuuden edellytyksenä on, että aitaaminen on tarpeen vahinkojen estämiseksi ja että rakentamiskustannukset ovat kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna. Voimassa olevan poronhoitolain 32 §:n 1 momentin ja aitaamisvelvollisuuden osalta samansisältöisenä voimassa olleen alkuperäisen lainkohdan esitöissä (HE 152/2020 vp. ja HE 244/1989 vp.) aitaamisvelvollisuuden edellytyksiä ei ole tarkemmin perusteltu.

Poronhoitolain muuttamiseen johtaneen lain 2020/1135 esitöiden mukaan poronhoito-oikeus ei rajoitu saamelaiden kotiseutualueelle ja valtion maille, vaan poroja voidaan vakiintunutta tapaa ilmentävien säännösten mukaan laiduntaa myös yksityismailla. Omistusoikeuteen sekä muiden elinkeinojen harjoittamiseen kohdistuvien rajoitusten minimoimiseksi ja kompensoimiseksi on laissa säädetty alueista, joille porojen pääsy on estettävä paimentamalla ja tarvittaessa aitaamalla, sekä säädetty paliskunnalle velvollisuus korvata maanomistajalle tai -haltijalle näillä alueilla aiheutuneita vahinkoja lähtökohtaisesti tuottamuksesta riippumatta ja täyden korvauksen periaatteen mukaan. Nämä säännökset sovittavat toisiinsa eri perusoikeuksia sekä kompensoivat poronhoidosta muulle maankäytölle aiheutuvia haittoja (HE 152/2020 vp., s. 23).

Lainmuutoksen esitöissä on edelleen todettu, että ehdotettu uudistus ei merkitse sisällöllisiä muutoksia poronhoito-oikeuteen tai vahinkojen estämis- tai korvausvelvollisuuteen eikä ole ongelmallinen suhteessa perustuslain 15 §:n 1 momenttiin tai 18 §:n 1 momenttiin. Uudistuksen on odotettu kuitenkin tehostavan vahinkojen estämistä ja korvaamista koskevan sääntelyn tarkoituksen

toteutumista sekä siten aiempaa paremmin turvaavan omistusoikeuden ja elinkeinovapauden toteutumista.

Poronhoitolaissa tarkoitettu erityiseen käyttöön otettu alue

Voimassa olevassa poronhoitolaissa tarkoitettuja erityisiä alueita, joille poroja ei saa päästää, ovat ainakin viljelykset ja metsänuudistusaloilla olevat taimikot, puutarhat ja vakinaisten asuntojen pihat. Sen lisäksi poroja ei saa päästää ”muille erityiseen käyttöön otetuille alueille”. Poronhoitolakiin ei sisälly määritelmää siitä, mitä tällä ilmaisulla tarkoitetaan.

Poronhoitolain 31 pykälän esitöissä mainittu pyrkimys rauhoittaa poroilta paikallisten asukkaiden pihapiirit ja heidän muussa yksityisessä käytössä olevat alueensa voi viitata siihen, että erityisillä alueilla on voitu tarkoittaa lähtökohtaisesti yksityisiä alueita. Pyrkimys rauhoittaa vain yksityisessä käytössä olevat alueet ei voi kuitenkaan olla lainkohdan ainoa tavoite, koska itse lakitekstiin on kirjattu muitakin kuin yksityisiä alueita.

Yleisten laintulkintaperiaatteiden mukaan mitä tuoreemmasta lainsäädännöstä on kysymys, sitä suurempi painoarvo lain esitöille on annettava. Lain esitöistä taas merkittävimpiä ovat ne, jotka ovat lähimpänä lain hyväksymistä. Hallituksen esityksestä annetussa maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä (MmVM 7/90 vp.) kysymystä erityiseen käyttöön otetuista alueista ei ole käsitelty. Hallituksen esityskin on noin 35 vuoden takaa, ja se on melko suppea. Hallituksen esityksessä erityiseen käyttöön otettuja alueita ei ole tarkemmin määritelty tai suljettu pois, eikä siihen sisälly yhtäkään esimerkkiä mainituista alueista. Hallituksen esityksessä alueita ei ole myöskään jaoteltu sen perusteella, ovatko ne yksityisessä omistuksessa. Tosin vakituinen asunto voi olla vain luonnollisella henkilöllä, mutta asuntoon ja pihapiiriin kuuluva suoja ei ole riippuvainen asunnon omistusoikeudesta eikä siitä, onko omistaja oikeushenkilö vai luonnollinen henkilö. Tämän vuoksi edellä kerrottujen lain esitöiden ei voida sellaisenaan katsoa kuvastavan lainsäätäjän vallitsevaa tahtoa.

Poronhoitolain muuttamiseen johtaneen lain 2020/1135 esitöiden mukaan poronhoito-oikeus ei rajoitu saamelaiden kotiseutualueelle ja valtion maille, vaan poroja voidaan vakiintunutta tapaa ilmentävien säännösten mukaan laiduntaa myös yksityismailla. Omistusoikeuteen sekä muiden elinkeinojen harjoittamiseen kohdistuvien rajoitusten minimoimiseksi ja kompensoimiseksi on laissa säädetty alueista, joille porojen pääsy on estettävä paimentamalla ja tarvittaessa aitaamalla, sekä säädetty paliskunnalle velvollisuus korvata maanomistajalle tai -haltijalle näillä alueilla aiheutuneita vahinkoja lähtökohtaisesti tuottamuksesta riippumatta ja täyden korvauksen periaatteen mukaan. Nämä säännökset sovittavat toisiinsa eri perusoikeuksia sekä kompensoivat poronhoidosta muulle maankäytölle aiheutuvia haittoja (HE 152/2020 vp., s. 23).

Lainmuutoksen esitöissä on edelleen todettu, että ehdotettu uudistus ei merkitse sisällöllisiä muutoksia poronhoito-oikeuteen tai vahinkojen estämis- tai korvausvelvollisuuteen eikä ole ongelmallinen suhteessa perustuslain 15 §:n 1 momenttiin tai 18 §:n 1 momenttiin. Uudistuksen on odotettu kuitenkin tehostavan vahinkojen estämistä ja korvaamista koskevan sääntelyn tarkoituksen toteutumista sekä siten aiempaa paremmin turvaavan omistusoikeuden ja elinkeinovapauden toteutumista.

Kerrotun hallituksen esityksen (HE 152/2020 vp.) perusteella poronhoidossa on tarkoitettu ottaa huomioon myös muihin elinkeinoihin liittyvä elinkeinovapaus ja omistusoikeuden suoja. Poronhoitoon liittyvien maa-alueiden jaottelu kolmeen kategoriaan onkin tehty ilmeisesti lähinnä poronhoito-oikeuden näkökulmasta. Lautakunnan päätelmä siitä, että esitöiden lausumalla yksityismailla laiduntamisesta ei ole tarkoitettu ilmaista maa-alueen omistusta, saa tukea myös siitä,

että poronhoitoalueellakin maata omistavat paitsi valtio myös säännöksen esitöissä erikseen mainitsemattomat kunnat, yksityishenkilöt ja yritykset.

Lain merkityssisältöä tulkitaan yleensä sanoille yleiskielessä annetun merkityksen mukaisesti. Erityiseen käyttöön otetuille alueille ei kuitenkaan ole vakiintunutta merkityssisältöä. Alueen ottaminen erityiseen käyttöön viittaa lähinnä maa-alueen käyttömuodon muuttamiseen. Ilmaisuu on myös monikkomuodossa, joten erityiseen käyttöön otettuja alueita voi olla useitakin.

Lainkohdassa ei erotella sitä, onko alueen haltija sen omistaja tai omistaako alueen yksityinen vai yhteisö. Esimerkiksi maanviljelystä, metsänhoitoa tai puutarhanpitoa harjoitetaan tyypillisesti sekä yksityishenkilönä, yhtymänä tai yhtiömuotoisesti.

Tuoreessa Rovaniemen hovioikeuden ratkaisussa (RHO 22.10.2025 nro 10372122 asiassa S 21/2024/110) hovioikeus on katsonut toisin kuin käräjäoikeus, että edellä kerrotuista lain esitöiden (HE 244/1989 vp, s. 15) lausumista huolimatta aidattua lennoston tukikohta-alueita oli pidettävä poronhoitolain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuna erityiseen käyttöön otettuna alueena.

Suomen perustuslain 15 §:n 1 momentissa säädetty omaisuudensuoja sisältää lähtökohtaisesti vallan hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla sekä vallan määrätä siitä. Omaisuudella tarkoitetaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan varallisuusarvoisia etuja, joista laajin on omistusoikeus. Omistusoikeuden lisäksi omaisuudensuojan piiriin kuuluvat esimerkiksi rajoitetut esineoikeudet, saamisoikeudet ja varallisuusarvoiset immateriaalioikeudet. (HE 309/1993, s. 62/II, PeVL 14/1982 vp, PeVL 18/1983 vp ja PeVL 2/1986 vp.)

Voimassa olevan poronhoitolain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta ei ole tarkemmin määritellyt poronhoito-oikeuden valtiosääntöoikeudellista asemaa. Valiokunta totesi lausuntoonsa (PeVL 9/1982 vp.) viitaten, että poronhoidon harjoittamisoikeuden ei ollut nimenomaisesti todettu nauttivan ennen perustuslakia voimassa olleessa Suomen Hallitusmuodossa turvattua omaisuudensuojaa. Poronhoito-oikeuden valtiosääntöoikeudellinen asema on edelleenkin tarkemmin määrittelemättä.

Poronhoito-oikeus on lakiin kirjattu ja historiallisestikin vakiintunut maan käyttöoikeus. Lakiin kirjattu poronhoito-oikeus perustuu poronhoitolain 3 §:ään, jonka nojalla porot saavat laissa säädetyin rajoituksin oleilla, kulkea ja ruokailla vapaasti tietyllä alueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta. Kysymys on siten toisen omistaman kiinteistön käyttöä rajoittavasta oikeudesta. Oikeuskirjallisuudessa käytetään tällaisesta oikeudesta yleisemmin termiä yleiskäyttöoikeus.

Oikeustieteessä on katsottu, että yleiskäyttöoikeudet ja jokamiehenoikeudet (nykyisin myös jokaisenoikeudet) ovat pitkälti päällekkäisiä, usein jopa lähes identtisiä kategorioita (Pekka Vihervuori ym.: Perusoikeudet 2011, verkkokirjahylly, Alma Insights). Näille molemmille oikeuksille on tunnusomaista, että toisen omaisuuteen kohdistuva käyttövalta ei perustu omistusoikeuteen tai erityisiin oikeuksiin. Kysymyksessä ovat kaikille kuuluvat yleisoikeudet, joiden piiriä rajaa käytön haitattomuus (Kari Kuusiniemi ym.: Ympäristöoikeus 2013, verkkokirjahylly, Alma Insights).

Ympäristöoikeuden alalla erityiseen käyttöön otettu alue tarkoittaa yleisesti aluetta, jonka maankäyttö on luonteeltaan sellaista, että jokamiehenoikeudet ovat rajoitettuja tai niitä ei ole lainkaan. Ratkaisevaa ei ole alueen suunniteltu käyttötarkoitus esimerkiksi kaavoituksessa, vaan sen nykyhetken mukainen käyttö. Yleiskäyttöön kuuluu tilapäisyys, minkä vuoksi se on omistajan oikeuteen nähden aina väistävää. Yleiskäyttö on väistämisvelvollisuuden vuoksi nähtävä

enemmänkin mahdollisuutena kuin tosiasiallisen etuna. (Laaksonen 1999, 166–167.) Laaksonen, K. 1999. Jokamiehenoikeudet, laki ja perustuslaki. Teoksessa: Hyvönen, V.O. (toim.), Juhlajulkaisu. Gummerus, Jyväskylä.

Jokamiehenoikeudet eivät ole voimassa erityiseen käyttöön otetulla alueilla. Jokamiehenoikeuksien rajoitusten kannalta erityiseen käyttöön otetuiksi alueiksi on vakiintuneesti katsottu muun muassa piha-alueet sekä viljely- tai tuotantotoimintaan otetut alueet, työmaa-alueet ja louhosalueet kaivostoiminnan aikana. Erityiseen käyttöön otettujen alueiden jokamiehenoikeuksia koskevat rajoitukset voivat myös vaihdella vuodenaikojen mukaan esimerkiksi pelloilla ja luonnonsuojelualueilla. Jokamiehenoikeuksia rajoittavaksi erityiseen käyttöön otetuksi alueeksi on laillisuusvalvonnassa katsottu myös rallikilpailun toimeenpanoalue edellytyksin, että alue on jotenkin maastossa rajattu tai muutoin sellaiseksi havaittavissa (apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu EOAK 3329/4/04).

Poronhoito-oikeus on vallitsevan oikeustieteellisen käsityksen mukaan vakiintunut maan yleiskäyttöoikeus, jonka oikeudellinen perusta määritellään poronhoitolain lisäksi eräissä tapauksissa myös useassa muissa laeissa. Poronhoito-oikeus poikkeaa perusteiltaan muista yleiskäyttöoikeuksista ja jokamiehenoikeuksista siinä määrin, että kyseiset oikeudet ja niihin liittyvät velvollisuudet eivät ole yhteismitallisia. Poronhoito-oikeudella ja muilla yleiskäyttöoikeuksilla on kuitenkin tiettyjä oikeudellisia yhtymäkohtia, muun muassa oikeuksien etusija ja pysyvyys.

Maanomistusoikeuteen sisältyy oikeus melko vapaasti määritellä alueen käyttötarkoitus. Maankäyttömuodon muuttaminen ei aina edellytä kiinteistötoimitusta tai muutakaan määrämuotoista toimitusta tai viranomaisen päätöstä. Alueen omistaja voi varsin vapaasti päättää alueen käyttötarkoituksesta yksinkertaisesti ryhtymällä harjoittamaan alueella sellaista sallittua toimintaa, joka poikkeaa aikaisemmasta.

Poronhoito-oikeus on ainakin muiden kuin saamelaisten erityisten käyttöoikeuksien osalta maanomistajan omaisuuden suojaa heikompi oikeus. Lähtökohta siis on nyt kysymyksessä olevalla alueella, että poronhoidon tulee ottaa huomioon erityisen oikeudenhaltijan oikeus käyttää aluetta vapaasti hyödykseen haluamallaan tavalla.

Maa-aineslupan merkitys

Maa-aineslupan lupamääräyksellä toiminnanharjoittaja on velvoitettu aitaamaan alue sellaisista kohdin, joista on vahingonvaaraa muun ohella poroille. Määräyksen mukainen aitaaminen ei estä porojen pääsyä alueelle, joten lupamääräyksellä ei ole tässä asiassa oikeudellista merkitystä.

Johtopäätös siitä, onko kysymyksessä erityiseen käyttöön otettu alue

Poronhoitolain 31 §:n sanamuodosta ja lain esitöistä ei ole pääteltävissä, että erityiseen käyttöön otettu alue rajoittuisi vain yksityisessä omistuksessa tai yksityisessä käytössä oleviin alueisiin tai sellaisiin alueisiin, joilla ei harjoiteta elinkeinotoimintaa.

Poronhoitolaissa tarkoitettuja erityisiä alueita, joilla porot eivät saa oleskella, ovat ainakin lakiin kirjatut viljelykset ja metsänuudistusaloilla olevat taimikot, puutarhat ja vakinaisten asuntojen pihat. Muilla erityiseen käyttöön otetuilla alueilla tulee olla riittäviä yhtymäkohtia laissa ilmaistuihin erityisiin alueisiin.

Laissa mainituille alueille yhteistä on se, että porojen oleskelu alueella on tyypillisesti omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle tai oikeudenhaltijalle. Alueet myös erottuvat ympäristöstään siten, että ne ovat ulkoisesti helposti havaittavissa. Tällaisten alueiden erityinen käyttö on luonteeltaan myös yleensä niin intensiivistä ja pysyvää, että poronhoitoa ei voida alueella yhtä aikaa rinnakkain harjoittaa. Tällaisissa tilanteissa poronhoito-oikeus voi joutua väistymään sitä paremmalla etusijalla olevien oikeuksien tieltä.

Poronhoitolaissa tarkoitettua erityiseen käyttöön otettua alueen merkityssisältöä ei voida yleispätevästi määritellä. Arviointi on tehtävä tapauskohtaisesti ottaen huomioon alueen sijainti ja käyttötarkoitus sekä kunkin tapauksen erityispiirteet ja olosuhteet kokonaisuudessaan.

Puheena olevalla maa-ainesten ottoalueella harjoitetaan maanottamista ja maa-ainesten jalostamista elinkeinotoimintana, ja varsinainen ottoalue erottuu ympäristöstään varsin selvästi. Toiminta on jatkuvaa ja pitkäaikaista. Toiminnan häiriötön harjoittaminen alueella ei ole mahdollista, mikäli poronhoitoon kuuluva porojen vapaa oleskelu alueella sallitaan. Puheena oleva maanottoalue on siten tässä tapauksessa katsottava poronhoitolaissa tarkoitetuksi erityiseen käyttöön otetuksi alueeksi, jolla porot eivät saa oleskella.

Aitaamistarpeen arviointi ja johtopäätös aitaamisvelvollisuudesta

Aitaamisvelvollisuuden edellytyksenä on aina se, että aitaaminen on tarpeen vahinkojen estämiseksi ja että rakentamiskustannukset ovat kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna.

Porot eivät ole aiheuttaneet varsinaista vahinkoa, mutta niistä tai lähinnä niiden jätöksistä alueella aiheutuu haittaa toiminnanharjoittajalle. Haitta on kuitenkin melko lyhytaikainen, keskittyen lähinnä helteisimpään aikaan. Porojen oleskelusta alueella ei todennäköisesti aiheudu muuta konkreettista vahinkoa kuin ylimääräistä työtä tai työ kustannuksia. Poroista toiminnanharjoittajalle aiheutuvan haitan vaikutuksia on mahdollista torjua paliskunnan toimesta ensisijaisesti pitämällä porot pois alueelta ja siivoamalla jätökset tai korvaamalla siivoamisesta aiheutuva työ.

Lautakunnan käsityksen mukaan aitaamiskustannus on keskimäärin noin 5-5,50 euroa/metri ja koko alueelle tarvittavan aidan yhteispituus on yhteensä yli kilometrin. Alue on erittäin kivikkoinen, joten aidan rakentaminen olisi tavanomaista selvästi kalliimpaa. Aidattavaksi vaadittu alue on myös varsin laaja, kattaen enemmänkin kuin aktiivisessa käytössä olevan soranottoalueen. Alueen aitaamisesta aiheutuvat kustannukset ovat todennäköisesti noin 10.000 euron suuruusluokkaa, eli määrältään melko huomattavat.

Lautakunta katsoo, että poroista ei ainakaan tällä hetkellä aiheudu sellaista vahinkoa, että aitaamisesta aiheutuvia kustannuksia voitaisiin pitää kohtuullisina alueen aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna.

Lausunnon lopputulos

Puheena oleva maanottoalue on poronhoitolain 31 §:ssä tarkoitettu erityiseen käyttöön otettu alue, jolle poroja ei saa päästää ja jolla alueella niiden aiheuttama vahinko on korvattava vahinkoa kärsineelle.

Paliskunta ei ole olosuhteista nyt saadun selvityksen perusteella poronhoitolain 32 §:n mukaan velvollinen rakentamaan aita maanottoalueen suojaamiseksi poroilta.

Muutoksenhakukielto ja muu lausuma

Lausuntoon ei voi hakea muutosta valittamalla (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 6 §).

Yleisenä tuomioistuimena käräjäoikeus on ensiasteena toimivaltainen antamaan asiassa osapuolia oikeudellisesti sitovan ja ulosottomenettelyssä täytäntöönpanokelpoisen ratkaisun.

Ratkaisukokoonpano

Lausuntoasian ovat ratkaisseet puheenjohtaja Ahti Kontturi sekä jäsenet Juha Joona (eri mieltä) ja Markku Heikkilä.

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Porovahinkolautakunnan jäsen Juha Joona päätyi aitaamisvelvollisuuden osalta samaan lopputulokseen kuin enemmistö. Joona katsoi, että koska lausuntopyynnössä oli kysymys ainoastaan alueen aitaamisesta, asiaan liittyvistä muista kysymyksistä ei ollut tarvetta lausua.

Joona lausui perustelujen osalta muun ohella, että Rovaniemen hovioikeuden ratkaisun RHO 22.10.2025 nro 10372122 mukaan lennoston tukikohta-alueita oli pidettävä poronhoitolain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuna erityiseen käyttöön otettuna alueena. Hovioikeuden päätöksestä voitiin tehdä se johtopäätös, että oikeuden mukaan aitaamisvelvollisuuden ei tarvitse liittyä metsä-, maa- tai puutarhatalouden harjoittamiseen vaan kysymyksessä voi olla myös muu alueen käyttötarkoitus. Mikäli asia ymmärretään näin, aitaamisvelvoite voi koskea myös soranottoaluetta. Eri mieltä olevan jäsenen lausunto on kokonaisuudessaan liitetty porovahinkolautakunnan lausuntoon.